

L'ARC 11

Quadern Informatiu de l'Institut
de Ciències de l'Educació
Universitat de les Illes Balears

Núm. 11 / JUNY 2000

Universitat de les Illes Balears
Institut de Ciències de l'Educació

L'ARC

Quadern informatiu de l'Institut de Ciències de l'Educació
de la Universitat de les Illes Balears

Número 11 / JUNY 2000
Publicació quadrimestral
Preu d'aquest exemplar: 700 ptes. (4'2 E)

Edita:
Institut de Ciències de l'Educació
de la Universitat de les Illes Balears
C/ Miquel dels Sants Oliver, 2 - 07071 Palma (Balears)
Telèfon: 971 17 24 80 - Fax: 971 17 24 01

Director:
Gabriel Janer Manila

Coordinador:
Miquel F. Oliver

Secretària de Redacció:
Aina Dols

Consell de Redacció:
Pere Atzina Miquel Catany
Catalina Morey Mateu Servera
Miquel Sbert Maite Sbert
Marià Torres Gaspar Valero

Consell de L'Institut de Ciències de l'Educació:
Excm. Sra. Mercè Gambús
Vicerectora d'Extensió Universitària
Il·lm. Sr. Gabriel Janer Manila
Director. Institut de Ciències de l'Educació.

Dr. Mateu Servera
Psicologia

Dr. Llorenç Valverde
Ciències Matemàtiques i Informàtica

Dr. Gonzalo Lozano
Economia i Empresa

Dra. Patricia Trapero
Filologia Espanyola i Moderna

Dra. Rosa Arrom
Dret Privat

Dra. Catalina Cantarellas
Ciències Històriques i TT.AA.

Dr. Jaume Cañellas
Química

Dr. Pere J. Brunet
Ciències de la Terra

Dr. Luis Gallego
Biologia Ambiental

Dr. Lluís Mas
Física

Dr. Joan Oliver Araujo
Dret Públic

Dr. Antoni Pons Biescas
Biologia Fonamental i Ciències de la Salut

Dr. Diego Sabiote Navarro
Filosofia

Dra. Catalina Valriu Llinàs
Filologia Catalana i Lingüística General

Sra. Catalina Morey i Suau
Secretària. Institut de Ciències de l'Educació

Coordinació dossier el joc com a eina educativa:
Rosa I. Rodríguez Rodríguez

Coordinació Secció Experiències:
Maite Sbert

Publicitat i subscripcions:
Xisca Noguera
C/ Miquel dels Sants Oliver, 2 - 07071 Palma (Balears)
Telèfon: 971 17 24 08 - Fax: 971 17 24 01
e-mail: ICEXNT@PS.UIB.ES

Il·lustració de la portada:
Grup de pepes Barbie. Mattel, USA 1959

Disseny gràfic i impressió:
Taller Gràfic Ramon
C/ Jaume Balmes, 43 - 07004 Palma
Tel. 971 75 44 32
http://personal4.iddeo.es/tgramon
e-mail: tgramon@retemail.es

DL: P.M. 1094-1996
I.S.S.N. 1136-8969

L'Arc no fa necessàriament seves les opinions ni els criteris exposats en les diferents col·laboracions.

Editorial

pàg. 2

Entrevista

La professora
Montserrat Casas,
síndica de greuges
de la UIB 3
Revista l'Arc

Panoràmica

La Geografia i la
Història de les
Illes Balears a
l'ESO 7
Antoni Quintana Torres

La glosa com a
instrument
didàctic 55
Joan-Ferran Llorens
López

Dossier

El joc com a eina educativa

El joc com a eina educativa 17
Rosa I. Rodríguez i Núria González

Algunes idees per elaborar un projecte
d'observació 19
Maria Rosa Rosselló Ramon

El joc en el desenvolupament del nin
durant els primers anys de vida 23
Josep A. Pérez Castelló

Àmbits de la
ludoteca.
Acomodació entre
concepte i
ubicació 27
Imma Marín i Santiago

Criteris per a
l'anàlisi dels
joguets actuals 33
Maria Costa Ferrer i
Encarna Torres
Escuriola

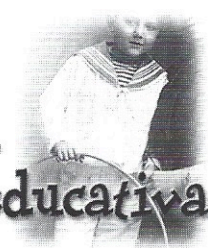
Videojocs i jocs de rol dins l'àmbit
educatiu 38
Toni Hernández i Rafael Juan

Jugar a pensar i
pensar jugant 41
Carmen Luca de Tena

Les nines juguen
amb pepes 48
Rosa I. Rodríguez
Rodríguez

El joc com a eina educativa

Rosa I. Rodríguez i Núria González
Directora i coordinadora respectivament del
Curs d'Especialista Universitari en l'Educació
a través del Joc.

El joc com a eina educativa

El joc és la primera activitat que l'infant realitza amb major llibertat i plaer i que li permet, d'una forma natural i progressiva, adaptar-se a l'ambient, conèixer-lo i dominar-lo. Sabem que el joc ajuda l'infant a descobrir:

- les seves pròpies capacitats;
- els possibles usos i qualitats dels objectes;
- que l'allibera de tensions i canalitza conflictes;

- que li ensenya a conèixer, a compartir activitats i interessos,
- i que és, a més a més, una meravellosa font de comunicació i socialització.

Jugant esdevenim individus creadors, desenvolupem l'enginy, la imaginació, la reflexió i la capacitat d'esforç i de relació. El joc implica una comunicació que inclou una interacció cultural recíproca. Quan juguem ens expressem, però alhora ens veiem con-

París, 1954. Fotografia d'Edouard Boubat

dicionats i influïts per l'entorn. És per això que cada comunitat té els seus propis jocs infantils, jocs que molt sovint són creadors, artístics i ètics. El folklore propi, i també les joguetes tradicionals de cada indret, no tan sols no han d'ésser oblidats, sinó que s'han de recollir i afavorir perquè són una base per a un més pregon arrelament de la comunitat pròpia i en l'ànima de la terra.

D'altra part, el joc en grup fomenta les relacions interpersonals i la cooperació. Jugant en grup s'aprenen noves formes d'actuar i s'aprèn a desenvolupar l'actitud de donar i de rebre. La identificació amb un grup de joc de la mateixa edat permet d'ampliar les relacions i la convivència en el marc familiar i afavoreix la independència.

Els infants que han tingut temps i companys per jugar poden considerar-se afortunats. Quan juguem aprenem les lleis de l'amistat, de la companyonia, de la relació amb els altres. Jugant ens acostumem a saber guanyar i a saber perdre, a sumar el nostre esforç a l'esforç del grup, a fer equip, a ésser solidaris, a prendre decisions i a actuar, perquè la dinàmica del joc així ens ho demana.

Pares i educadors estem obligats a conèixer el joc infantil, a saber escollir i oferir joguetes que agradin i facin jugar, i també a afavorir, potenciar i estimular la creació de fons de jocs col·lectius que convidin a una activitat lúdica espontània i oberta a tots.

El joc i la jogueta poden i han de servir com a eines educatives, i no tan sols lúdiques, encara que aquesta funció és la que enganxa, la que fa apassionar i treure del joc tot el que implica.

Per poder complir aquesta finalitat, el joc ha de tenir un temps i un espai propi que no sempre té a causa de diferents circumstàncies familiars i socials. Pares i mares amb poc temps lliure, famílies nuclears, cases i barris poc adequats per ajuntar-se i jugar... Aquesta realitat ha fet de les ludoteques, no tan sols una possibilitat, sinó que, ens atreviríem a dir, una necessitat.

És evident que l'existència d'espais adequats i la presència de bons materials lúdics a disposició dels usuaris no són suficients per assegurar la potenciació màxima del joc. Serà necessària la intervenció d'educadors –amb coneixements amplis de tècniques d'animació lúdica, materials de joc i joguetes, formats convenientment a nivell tant teòric com pràctic mitjançant els estudis programats en connexió amb els plans d'educació– que garanteixin una direcció responsable i eficaç d'aquesta activitat lúdica.

És precisament dins aquest context en què podem incloure l'objectiu general del Curs d'Especialista Universitari en l'Educació a través del Joc (Ludote-

caris), que enguany s'ha posat en marxa per primera vegada a la Universitat de les Illes Balears. Aquest curs, l'ús del joc com a eina educativa, ha estat pràcticament oblidat en la nostra Comunitat, a diferència del que succeeix en altres com Catalunya, València o Madrid, on fa anys que es desenvolupen estudis d'especialització similars a aquest.

Abans d'aquesta experiència, l'octubre de 1998 va néixer el curs Educació a través del joc i la jogueta, en el qual es tractaven temes relacionats amb el joc com a eina educativa i s'hi incloïen informacions referents al joc en el desenvolupament infantil: la creació i gestió de ludoteques; la jogueta com a recurs educatiu, etc. L'excel·lent acollida que el curs va tenir en aquell moment ens va animar a intentar elaborar un programa més complet, més intens i més ampli sobre aquests temes, i que comptés, com a objectius més específics, amb els punts següents:

- conèixer les possibilitats del joc com a eina educativa d'enriquiment personal
- aprendre a realitzar un projecte pedagògic centrat en el joc
- conèixer les característiques i els criteris de selecció de les joguetes
- analitzar l'organització i gestió de les ludoteques
- aprendre a desenvolupar la creativitat a través del joc
- ser capaç de desenvolupar les gestions necessàries per a la creació d'una ludoteca

Un professor especialitzat en el tema de l'educació a través del joc pot trobar diferents sortides professionals, tant als centres ordinaris, on pot dur a terme un programa d'activitats dins i/o fora de l'horari escolar, com en l'àmbit de l'educació no formal, a través de la creació i/o gestió de ludoteques i ludoteques, privades o dependents d'institucions públiques (ajuntaments, associacions...).

Ara, i gràcies a l'esforç i a la il·lusió de tots els implicats, podem gaudir tant d'aquest curs –que, sens dubte, donarà pas a un grup de gent nova amb ganes i capacitats renovades de treballar en aquest àmbit– com d'aquest número de la revista *L'Arc*, on podem trobar les col·laboracions de bona part dels professors que han participat de manera activa en aquest curs d'especialista. Només manca, per tant, que ara trobeu en la lectura dels articles no tan sols informació interessant, sinó també lúdica. ♦